

**ПРИВАТНЕ АКЦІОНЕРНЕ ТОВАРИСТВО
«ВИЩИЙ НАВЧАЛЬНИЙ ЗАКЛАД
МІЖРЕГІОНАЛЬНА АКАДЕМІЯ УПРАВЛІННЯ ПЕРСОНАЛОМ»**

**МЕТОДИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ
ЩОДО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ
З ДИСЦИПЛІНИ
«ПОЛІТИЧНИЙ АНАЛІЗ І ПРОГНОЗУВАННЯ»
(для магістрів)**

Київ-2018

Підготовлено доцентом кафедри філософії та політології Пугач В.Г.

Затверджено на засіданні кафедри філософії та політології

(протокол № 8 від 22 березня 2018 р.)

Схвалено Вченою радою Навчально-наукового інституту міжнародних відносин та соціальних наук МАУП (протокол №8 від 29 березня 2018 р.)

Пугач В.Г. Методичні рекомендації щодо забезпечення самостійної роботи з дисципліни «Політичний аналіз і прогнозування» (для магістрів). – К.: МАУП, 2014. – 21 с.

Методичні рекомендації містять пояснювальну записку, зміст самостійної роботи з навчальної дисципліни «Політичний аналіз і прогнозування», орієнтовну тематику рефератів, питання для самостійного самоконтролю, список літератури.

© Міжрегіональна Академія управління персоналом (МАУП), 2018

Пояснювальна записка

Політичний аналіз та прогнозування посідає особливе місце у політичній науці, оскільки має справу, переважно, з реальною політикою й інформацією. Відтак політичний аналіз і прогноз постає як відносно самостійна актуальна складова політичного знання, котра відрізняється від теоретичних соціально-політичних досліджень, втім щільно пов'язана з останніми теоретико-методологічною базою. Необхідність вивчення основ політичного аналізу та прогнозування зумовлена низкою важливих обставин, зокрема, науковою потребою отримання нових знань про політичну реальність, необхідністю розвивати навички опрацювання поточної політичної інформації, аналітично оцінювати поточні події, прогнозувати майбутнє. Тож, основна **мета** курсу «Політичний аналіз і прогнозування» полягає у формуванні необхідних теоретичних знань, практичних вмінь та аналітичних навичок у сфері політичного аналізу та прогнозування; орієнтація студентів на професійне розв'язання політичних проблем, які постають перед українською державою та суспільством; ознайомлення студентів з основними категоріями, теоретичними підходами, методами, що використовуються у політичному аналізі та прогнозуванні.

Завдання курсу наступні:

- сформулювати знання про рівні дослідження та предметний зміст політичного аналізу та прогнозування;
- ознайомити з основними групами проблем, розв'язанням яких займається політичний аналіз;
- систематизувати знання про методи та техніки політичного аналізу та прогнозування;
- оволодіння практичними навичками дослідження в сфері політичного аналізу та прогнозування;
- вироблення критичного науково-орієнтованого мислення.

Для досягнення поставлених цілей та виконання завдань необхідно **знати:**

- структуру політичного аналізу, його специфіку, методику проведення й основні вимоги;
- принципи, методи, основні етапи політичного прогнозування;
- способи верифікації політичних прогнозів;
- специфіку сценарної методології політичного прогнозування;
- сфери найбільш ефективного застосування методів політичного аналізу та прогнозування;
- критерії оцінки інформації у політичній аналітиці.
- основні алгоритми моделювання політичних процесів.

вміти:

- на основі політичного аналізу оцінювати політичну дійсність;
- оцінювати ступені надійності інформації, розрізняти профільну та фонову інформацію;
- володіти методами аналізу документів;
- володіти технікою сценарного прогнозу та складати інші види прогнозу;
- складати аналітичні документи.

Вивчення дисципліни «Політичний аналіз і прогнозування» передбачає самостійну роботу студентів, в ході якої вони не лише оволодівають навчальним матеріалом, але й набувають додаткових знань з даного курсу, підвищують рівень своїх фахових та дослідницьких вмінь й навичок. Самостійна робота студентів сфокусована на пошуку та опрацюванні нової літератури з конкретної теми, написання контрольних робіт, а також виконання певних завдань прикладного характеру.

В результаті вивчення дисципліни «Політичний аналіз і прогнозування» студент отримує комплекс знань, як теоретичного, так і прикладного характеру, набуває навички орієнтування в сучасних політичних процесах різного масштабу й складності.

Модулі дисципліни «Політичний аналіз і прогнозування»:

Модуль 1. Політичний аналіз і прогнозування як навчальна дисципліна.

Модуль 2. Політичний аналіз

Модуль 3. Політичне прогнозування та моделювання

Міжпредметні зв'язки. Вивчення дисципліни «Політичний аналіз і прогнозування» щільно пов'язаний з проблематикою інших дисциплін, знання яких необхідне студенту для успішного вивчення курсу. Зокрема, простежується зв'язок з такими курсами, як «Загальна теорія політики», «Практична політологія», «Історія політичної думки», «Порівняльна політологія».

Мета організації самостійної роботи. Самостійна робота - одна з основних форм освітнього процесу. Глибоке розуміння питань багато в чому залежить саме від самостійної роботи в процесі підготовки рефератів, контрольних робіт, доповідей. Самостійна робота студентів спрямована на те, щоб студенти були не лише пасивними споживачами знань, але й активними його творцями, які вміють сформулювати проблему, аналізувати шляхи її розв'язання, що передбачає орієнтацію на активні методи оволодіння знаннями, розвиток творчих здібностей студентів, розвиток вмінь творчого застосування вже набутих знань. Тож, **мета** організації самостійної роботи полягає у інтенсифікації вивчення матеріалу, стимулюванні студентів до опрацювання додаткових матеріалів з різних джерел, розвитку пізнавальних здібностей, творчої активності.

Самостійна робота передбачає:

1. Самостійне опрацювання певної частини курсу засобом написання контрольних робіт, есе, рефератів, повідомлень, виступів.
2. Роботу з науковою літературою та першоджерелами, підручниками та періодичною літературою.
3. Позааудиторну роботу – участь в обговореннях важливих та актуальних питань на науково-практичних конференціях, науково-практичних семінарах, круглих столах.
4. Консультації викладачів.

ЗМІСТ САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ

з дисципліни

«Політичний аналіз і прогнозування»

Тематичний план дисципліни

«Політичний аналіз і прогнозування»

Назва модуля і теми	
МОДУЛЬ 1.	
Політичний аналіз і прогнозування як навчальна дисципліна	
1	Політичний аналіз і прогнозування: теоретико-методологічні засади
2	Специфіка пізнання політичних явищ
3	Інформаційне забезпечення політичного аналізу та прогнозування
МОДУЛЬ 2.	
Політичний аналіз	
4	Статистичні методи у політичному аналізі
5	Методи аналізу документів
6	Політичні події та ситуації як об'єкти політичного аналізу
7	Аналіз політичних ризиків
8	Продукти аналітичної діяльності
МОДУЛЬ 3	
Політичне прогнозування та моделювання	
9	Види політичного прогнозування
10	Сценарна методологія політичного прогнозування

11	Політичне моделювання
<i>Разом годин: 144</i>	

**МОДУЛЬ 1. Політичний аналіз і прогнозування як навчальна
дисципліна**

*Тема1. Політичний аналіз і прогнозування: теоретико-методологічні
засади*

1. Специфіка застосування методів природничих наук у політичному аналізі та прогнозуванні.
2. Міфологія як рання форма прогнозу.
3. Політична аналітика та прогнозування як науково-прикладна галузь.

Тематика рефератів

1. Політичний аналіз як інструмент управління суспільно-політичними процесами.
2. Багатогранність політичного аналізу.
3. Роль політичного аналізу та прогнозування у політичній науці.
4. Політичний аналіз і прогнозування: предметне поле.

Питання для самоконтролю

1. Поняття «політичний аналіз» та «політичний прогноз».
2. Парадигми політичної науки як складова теоретико-методологічної бази політичного аналізу та прогнозування.

3. Методологічний дизайн політичного аналізу та прогнозування.

Література: [1; 2; 3; 4; 5;12;19; 23]

Тема 2. Специфіка пізнання політичних явищ

1. Взаємозв'язок політичного аналізу та політичного прогнозу.
2. Проблеми достовірності політичного знання.
3. Основні види аналізу проблемно-політичної ситуації.
4. Співвідношення категорій «політична ситуація» та «політична подія».

Тематика рефератів

1. Основні методики діагностики проблемно-політичної ситуації.
2. Основні принципи та наукові засади прогнозування в політиці.
3. Особливості методології пізнання політичної дійсності.

Питання для самоконтролю

1. Проблеми, що вирішуються методами політичного аналізу: загальна характеристика.
2. Функції та принципи політичної аналітики.
3. Принципи політичного прогнозування.

Література: [1; 2; 3; 4; 5;12; 14; 16;18]

Тема 3. . Інформаційне забезпечення політичного аналізу та прогнозування

1. Способи підвищення ймовірно достовірної інформації.

2. Опитування та спостереження як джерела інформації.
3. Збір інформації та створення основного інформаційного масиву.

Тематика рефератів

1. Поняття «дезінформація» та способи її діагностування.
2. Чутки як вид інформаційних матеріалів.

Питання для самоконтролю

1. Ступені надійності інформації.
2. Повнота інформації: часткова й комплексна.
3. Етапи інформаційно-аналітичної роботи.
4. Поняття «база даних».

Література: [1; 2; 5;11; 23;24]

Модуль 2.

Політичний аналіз

Тема 4. Статистичні методи у політичному аналізі

1. Поняття «помилка» у статистичних дослідженнях.
2. Критерій Фішера (F-критерій).
3. Поняття «кластеризація»

Тематика рефератів

1. Кластер-аналіз у дослідженні іміджів політичних лідерів.

2. Різновиди статистичних методів у політичному аналізі: загальна характеристика.
3. Факторний аналіз: особливості, мета.

Питання для самоконтролю

1. Основні методи перевірки якості моделі у факторному аналізі.
2. Метод дисперсійного аналізу.
3. Що означає твердження: «Між двома змінними існує статистичний зв'язок» ?

Література: [1;5; 4; 28; 39]

Тема 5. Методи аналізу документів

1. 17 цілей контент-аналізу за Б.Берельсоном
2. Внутрішній аналіз документу.
3. Аналіз контексту документу.
4. Типові одиниці аналізу в контент-аналізі.

Тематика рефератів

1. Матеріали в ЗМІ: проблема розмежування фактів та інтерпретації цих фактів.
2. За допомогою традиційного методу здійсніть аналіз конкретного (на вибір) документу.
3. Проведіть контент-аналіз виступу(доповіді) політика (на вибір).

Питання для самоконтролю

1. Алгоритм традиційного методу аналізу документів.
2. Основні підходи до визначення контент-аналізу.
3. Основні складові методики проведення контент-аналізу.

4. Розкрийте зміст понять «одиниця аналізу» та «одиниця підрахунку».

Література: [1; 2; 13;14; 23]

Тема 6. Політичні події та ситуації як об'єкти політичного аналізу

1. Івент –аналіз як кількісний метод вивчення політичної дійсності.
2. Процес кодування даних в івент-аналізі.
3. База даних COPDAB

Тематика рефератів

1. Івент-аналіз – актуальний метод емпіричної політології.
2. Ситуаційний аналіз: основні стадії.
3. Специфіка SWOT-аналізу.

Питання для самоконтролю

1. Суб'єктно-орієнтовані бази даних івент-аналізу.
2. Проблемно-орієнтовані бази даних івент-аналізу.
3. Проблемно-орієнтовані бази даних івент-аналізу
4. Створення «даних про події» (Event Data): основні складові.
5. Політична ситуація: поняття, структура.

Література: [1; 5; 10; 14; 23; 25; 28]

Тема 7. Аналіз політичних ризиків

1. Рівні дослідження ризику.
2. Основні продукти компаній BERI S.A., групи компаній Control Risks Group.

Тематика рефератів

1. Поняття «політичний ризик»: основні підходи до визначення у західній політичній науці.
2. Носії політичного ризику у партійній діяльності.
3. Основні чинники ризику у діяльності політичної партії.
4. Управління політичним ризиком.

Питання для самоконтролю

1. Основні чинники ризику.
2. Методи оцінки політичних ризиків.
3. Прикладні дослідження політичного ризику: історія та сучасність.
4. Основні джерела політичних ризиків.
5. Політичні ризики в сучасній Україні.

Література: [2; 8; 14; 32]

Тема 8. Продукти аналітичної діяльності

1. Основні види рефератів.
2. Типи доповідей.
3. Види статей.
4. Презентація результатів аналітичної діяльності.

Тематика рефератів

1. Презентація результатів аналітичної діяльності: способи і технології презентації.
2. Основні вимоги до наукової статті в Україні.
3. Підготуйте аналітичну записку.
4. Підготуйте доповідь (тема на вибір).

Питання для самоконтролю

1. Основні принципи складання аналітичних документів.
2. Структура наукової статті.
3. Аналітичний звіт: структурні складові.

Література: [2; 5; 23; 37]

Модуль 3.

Політичне прогнозування та моделювання

Тема 9. Види політичних прогнозів

1. Способи верифікації політичних прогнозів.
2. Прогнози-застереження.
3. Прогнози-розвідники
4. Проблема підвищення ефективності внутрішньополітичного прогнозування.

Тематика рефератів

1. Типологія політичних прогнозів за часовими параметрами.
2. Глобальне політичне прогнозування.
3. Проблемно-цільова типологія політичних прогнозів.

Питання для самоконтролю

1. Основні способи прогнозування: екстраполяція, моделювання, експертиза.
2. Основні етапи розробки прогнозів.
3. Внутрішньополітичне прогнозування.

Література: [1; 2; 3; 4; 7; 10; 18; 23; 26;]

Тема 10. Сценарна методологія політичного прогнозування

1. Основні види підсумкового сценарію.
2. Основні підходи до визначення поняття «сценарій».
3. Систематичний контекст як одне з центральних понять сценаріотехніки.

Тематика рефератів

1. Роль сценарного методу в процесі прийняття політичних рішень.
2. Сценаріотехніка як груповий метод політичного прогнозування.
3. Способи застосування сценаріотехніки у політичному прогнозуванні.

Питання для самоконтролю

1. Основні задачі застосування сценарних методів у політичному прогнозуванні.
2. Аналітичний сценарій: характерні риси.
3. Специфіка формалізованого сценарію.
4. . Характерні особливості сценарію-есе.

Література: [1; 2; 3; 4; 5; 7; 23; 31;]

Тема 11. Політичне моделювання

1. Метод аналізу ієрархій та алгоритм політичного моделювання Т.Сааті.
2. Модель аналізу політичних ризиків Г.Кнудсена
3. Модель розподілу голосів Е.Даунса.

Тематика рефератів

1. Стратегічне моделювання у політиці.

2. Теоретико-методологічні засади моделювання політичного процесу.
3. Формальні та змістовні моделі: характерні особливості.
4. Кількісні моделі: особливості, алгоритм.
5. Моделювання електорального вибору.

Питання для самоконтролю

1. Методи комп'ютерного моделювання: характеристика, сфери застосування.
2. Основні типи моделей.
3. Модель «ORET» й технологічний алгоритм Дж. Проктора.

Література: [3; 4; 5; 23; 33; 36]

СПИСОК РЕКОМЕНДОВАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

Основна

1. Ахременко А.С. Политический анализ и прогнозирование: учеб. пособие / А.С. Ахременко. – М.: Гардарики, 2006. – 333 с.
2. Баронін А.С. Аналіз і прогноз у політиці та бізнесі: Курс лекцій. – К.: Вид. ПАЛИВОДА А.В., 2005. – 128 с.
3. Горбатенко В.П., Бутовська І.О. Політичне прогнозування: Навч. посібник. – К.: МАУП, 2005. – 152 с.
4. Коваленко А.О. Політичний аналіз, прогнозування / А.О. Коваленко. – К.: Науковий світ, 2002. – 201 с.
5. Сурмин Ю.П., Бидзюра І.П. Аналитическая деятельность: теория, методы, инструменты: учеб. для студ. высш. учеб. завед. – К.: «Освита Украины» 2012. – 494 с.

додаткова

6. Аналіз державної політики в Україні: навчальна дисципліна, сфера професійної діяльності, галузь прикладних досліджень: Зб. документів і матеріалів / Національна академія державного управління при Президентові України. Центр дослідження адміністративної реформи / О.І. Кілієвич (уклад.), В.В.Тертичка (уклад.). – К.: К.І.С., 2004. – 210 с.
7. Андрусів В.В. Прогноз в політиці: розуміння, предмет, методична база // В.В. Андрусів // Теорія і практика політичного аналізу і прогнозування :збірник матеріалів/ за ред.. М.М. Розумного. – К.: Національний інститут стратегічних досліджень, 2006. – С. 2-9. [Електронний ресурс]- [Режим доступу]: <http://www.njss.gov.ua/Table/230606/sbyrnik.htm>
8. Браун М.П. Посібник з аналізу державної політики / М.П. Браун; Пер. з англ.. – К.: Основи, 2000. – 243 с.

9. Белл Д. Грядущее постиндустриальное общество: Опыт социального прогнозирования / Д.Белл; пер. с англ. / под ред. В.Л.Иноземцева. – Изд. 2-ое, испр. и доп. – М.: Academia, 2004. – 788 с.
10. Валевський О.Л. Теорія і практика політичного аналізу: Навч. посіб. / О.Л. Валевський, Ю.Г. Кальниш, В.А.Рибкало, Ю.П. Сурмін, С.О. Телешун. – К.: Міленіум, 2003. – 227 с.
11. Варенко В.М. Інформаційно-аналітична діяльність: Навч. Посіб. / В.М. Варенко. – К.: Університет «Україна», 2014. - 417 с.
12. Ващенко К.О. Передумови становлення політичної аналітики і прогнозування // Гілея: науковий вісник. Зб. наук. праць / Гол. ред.. В.М. Вашкевич. – К.: ВІР УАН, 2011. – Випуск 43(1). – С. 470-476.
13. Веймер Д.Л., Вайнінг Е.Р. Аналіз політики: концепції, практика / Пер. з англ. І.Дзюби, А.Олійника; наук. ред.. О.Кілієвич. – К.: Основи, 1998. – 654 с.
14. Вступ до політичної аналітики / С.О.Телешун, О.Р. Титаренко, І.В. Рейтерович, С.І. Вировий. – К.: Вид-во НАДУ, 2006. – 220 с.
15. Гогвуд Б. Аналіз політики для реального світу / Б.Гогвуд, Л.Ганн; Пер. з англ. – К.: Вид-во Соломії Павличко «Основи», 2004. – 396 с.
16. Дегтярев А.А. Политический анализ как прикладная дисциплина: предметное поле и направление разработки // Политические исследования. – 2004. - №1. –С. 154-168.
17. Зінченко В. Феномен утопії в суспільно-історичній практиці // Людина і політика. – 2004. - №2. – С. 98-104.
18. Лисенко Ю.В. Теоретичні основи політичного прогнозування/ Ю.В.Лисенко // Нова парадигма. – 2015. – Випуск 126. – С. 150-159
19. Лясота Л.І. Проблеми інституціоналізації прикладного політичного аналізу та прогнозування у сучасному українському суспільстві / Л.І. Лясота // Теорія і практика політичного аналізу і прогнозування :збірник матеріалів/ за ред.. М.М. Розумного. – К.: Національний

- інститут стратегічних досліджень, 2006. – С. 2-9. [Електронний ресурс] – [Режим доступу]: <http://www.njss.gov.ua/Table/230606/sbyrnik.htm>
20. Неліпа Д.В. Системний аналіз в політології [текст] підручник / Д.В. Неліпа. – К.: «Центр учбової літератури», 2013. – 304 с.
21. Оборський О. Сучасне політичне прогнозування: горизонти передбачуваності в контексті наростаючого хаосу / О.Оборський // Політологічний вісник. Зб. наук. праць. – К.: «ІНТАС», 2007. – Вип.29. – С.293-309.
22. Петренко І.І. Типи, функції, інструментарій та принципи експертно-аналітичної діяльності [Електронний ресурс] – [Режим доступу]: rmn.knu.ua/wp-content/uploads/2014/11/Petrenko2.pdf
23. Политический анализ и прогнозирование. Учебное пособие. Стандарт третьего поколения. Для бакалавров / Под ред. В.Семенова, В.Колесникова. – СПб.: Питер, 2014. – 432 с.
24. Почепцов Г.Г. Информация и дезинформация. – К.: Эльга, Ника-Центр, 2001. – 256 с.
25. Приходько В. Базові засади аналізу політичної ситуації // Політичний менеджмент. – 2006. - №3. – С. 105-113.
26. Ржевська Н. Політичне та стратегічне прогнозування: суть і ознаки/Н.Ржевська // Політичний менеджмент. – 2011. – 36. – С. 37-42.
27. Рубанов В. Політичний аналіз і аналіз політики: загальне й особливе // Політичний менеджмент. – 2009. - №6. – С. 36-47.
28. Рубанов В.В. Теорія та методологія політичної аналітики : монографія / В.В. Рубанов; Харк. Нац. ун-т ім. В.Н.Каразіна. – Харків : ХНУ ім. В.Н. Каразіна, 2012. – 234 с.
29. Рубанов В.В. Політичний аналітик і політичний експерт – самодостатні суб'єкти професійної експертно-аналітичної діяльності [Електронний ресурс] – [Режим доступу]: dspace.onua.edu.ua/bitstream/handle/11300/8387/Rubanov%20Ideya%20ia%20diya%202017.pdf

- 30.Саати Т. Аналитическое планирование. Организация систем / Т.Саати. – М.: Радио и связь, 1993. – 320 с.
- 31.Сало І.С. Сценаріотехніка в прогнозуванні / І.С. Сало // Теорія і практика політичного аналізу і прогнозування :збірник матеріалів/ за ред.. М.М. Розумного. – К.: Національний інститут стратегічних досліджень, 2006. – С. 30-37. [Електронний ресурс]- [Режим доступу]: <http://www.njss.gov.ua/Table/230606/sbyrnik.htm>
- 32.Соколов А. Политический риск от теории к практике / А. Соколов. – М.: Поколение, 2009. – 114 с.
- 33.Ткачук В. Моделювання як метод аналізу політичних процесів / В.Ткачук // Вісник Львівського університету. Серія міжнародні відносини. – 2000. – Вип. 2. – С. 10-15.
- 34.Тоффлер Э. Шок будущего / Пер. с англ. / Э.Тоффлер. – М.: ООО «Издательство АСТ», 2002. – 557 с.
- 35.Шубін С. Політичний маркетинговий аналіз як метод дослідження політичних процесів [Текст] / С.Шубін // Політичний менеджмент. – 2005. - №2. – С. 127-137.
- 36.Яцина Ю.О., Кудінов І.О. Кластерне моделювання в політичному аналізі // Молодий вчений. – 2015. - №7 (22). Частина 2. – С. 130-134.
- 37.Янг Е., Куїнн Л. Як написати дієвий аналітичний документ у галузі державної політики: Практичний посібник для радників з державної політики у Центральній і Східній Європі / Пер. з англ.. С.Соколик. Наук. ред.. пер. О.Кілієвич. – К.: «К.І.С.», 2003. – 130 с. [Електронний ресурс] - [Режим доступу]: www.uapa-csar.org.ua/t-2003-2.htm
- 38.Dunn W. Public Policy Analysis :An Intruduction. 3rd edition /W.Dunn.- Pearson Education Inc., 2004. – 510p.
- 39.Nay C. Political Analysis. A Critical Introduction. Palgrave 2002
- 40.Hogwood B., Gunn L. Policy Analysis for the Real World. Oxford 1984
- 41.Sheplse K.A., Bonchek M.S. Analyzing Politics. N. Y. 1997

42. Radin Beryl A. Policy Analysis Reaches Midlife / Beryl A. Radin // Central European Journal of Public Policy. – June 2013. – Vol. 7, №1. – P. 8-27.